

8- Madem insan, mahiyetinin câmiyeti itibarıyla sıtmadan müteallim olduğu gibi...

Elhasıl: Madem insan, mahiyetinin câmiyeti itibarıyla sıtmadan müteallim olduğu gibi arzın zelzele ve ihtizazatından ve kâinatın kıyamet hengâmında zelzele-i kübrasından müteallim oluyor. Ve nasıl ki hurdebînî bir mikroptan korkar, ecrâm-ı ulviyeden zuhur eden kuyruklu yıldızdan dahi korkar. Hem nasıl ki hanesini sever, koca dünyayı da öyle sever. Hem nasıl ki küçük bahçesini sever, öyle de hadsiz ebedî cenneti dahi müştakane sever.

Elbette böyle bir insanın Mabud'u, Rabb'i, melcei, halâskârı, maksudu öyle bir zat olabilir ki umum kâinat onun kabza-i tasarrufunda, zerrat ve seyyarat dahi taht-ı

emrindedir. Elbette öyle bir insan daima Yunusvari (as) **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ**

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ demeye muhtaçtır.

Elhasıl: Sözün özeti, sonuç olarak, bütün anlatılanların toplandığı nokta şudur.

Madem insan, mahiyetinin câmiyeti itibarıyla sıtmadan müteallim olduğu gibi arzın zelzele ve ihtizazatından ve kâinatın kıyamet hengâmında zelzele-i kübrasından müteallim oluyor.

Kainatın Acısını Ruhunda Taşıyan Varlık

İnsan, öyle bir donanımla yaratılmıştır ki; onun duygu antenleri sadece kendi bedenine değil, kainatın en uzak köşelerine kadar uzanır. Bu **câmiyet** (kapsayıcılık) sebebiyle, onun huzuru veya ıstırabı sadece şahsi olaylara bağlı değildir.

1. Mikro ve Makro Sancılar: Sıtmadan Zelzeleye

Bir virüsün sebep olduğu küçük bir **sıtma** nasıl ki insanın bütün bedenini titretip onu yatağa düşürürse; mahiyeti kâinat kadar geniş olan insan ruhu, yaşadığı yerkürenin (arzın)

sarsıntılarında da aynı derecede etkilenir.

- Dünyanın bir ucundaki deprem, sanki kendi evinde olmuş gibi kalbini sarsar.
- Doğa olayları, fırtınalar ve afetler; sadece birer coğrafi hadise değil, insanın ruh aynasına yansıyan birer titreyiştir.

2. Zelzele-i Kübra: Kıyametin Öncesiz Korkusu

İnsanın hassasiyeti sadece “şimdi” ile de sınırlı değildir. O, henüz gelmemiş olan **kıyamet hengâmının** o en büyük depreminden (**zelzele-i kübra**) bile şimdiden **müteallim** olur (acı duyar).

- Akıl ve kalp sahibi olması hasebiyle, kâinatın bir gün darmadağın olacağı hakikati, insanın ebediyet arzusuna dokunur ve onu derin bir endişeye sevk eder.
- Bir sıtma ateşi bedenini yakarken, kıyametin dehşeti de hayallerini ve istikbalini yakar.

Bu cümle bize şunu fısıldar: Sen küçük bir varlık değilsin. Senin mahiyetin öyle bir fihristedir ki; kâinatta ne varsa, bir numunesi sende vardır. Bu yüzden, kâinatın her sarsıntısı sende bir yankı bulur.

- **Küçüklüğün içinde büyüklük:** Bedeniyle bir zerre kadarsın ama hislerinle güneş sistemlerini, galaksileri ve ebediyeti kucaklayacak kadar genişsin.
- **Sorumluluğun Azameti:** Her şeyden etkilenen bir varlık, her şeyin sahibine sığınmaya mecburdur. Kendi başına bu kadar ağır bir yükü (kâinatın acısını) taşıyamaz.

Hüküm Şudur: Madem kâinatın en büyük sarsıntısı bile senin ruhunu incitebiliyor; o halde senin, kâinatı elinde tutan ve kıyameti bir bahar sabahı gibi kolayca getirecek olan bir **Kudret**'e dayanmaktan başka çaren yoktur.

Ve nasıl ki hurdebînî bir mikroptan korkar, ecram-ı ulviyeden zuhur eden kuyruklu yıldızdan dahi korkar.

Bu ifade, insanın varlık dünyasındaki hayret verici dengesini ve ruhunun uçsuz bucaksız kırılğanlığını gözler önüne seriyor. İnsan; bir ucu zerreye, diğer ucu güneşlere dokunan öyle muazzam bir duygu haritasına sahiptir ki, korkusu dahi kâinatın en küçük ve en büyük noktaları arasında mekik dokur.

Zerre ile Güneş Arasında Bir Titreyiş

İnsan, sadece elinin uzandığı yerden değil, hayalinin ulaştığı her noktadan yaralanabilen bir

varlıktır. Onun korku pusulası, gözle görülmeyen bir noktadan (mikrop), gökyüzünü yırtan bir dev kütleyle (kuyruklu yıldız) kadar her şeyi içine alır.

1. Görünmez Düşman: Hurdebînî Mikrop

İnsan, mikroskop altında dahi zor seçilen o **hurdebînî (mikroskobik)** canlıdan titrer.

- Koca bir gövde, bir zerre karşısında savunmasız kalabilir.
- Bu korku, insanın bedenene ne kadar kırılğan ve dış dünyaya ne kadar muhtaç olduğunu hatırlatır. Bir mikrop, koca bir padişahı yere serebilir; bu da insanın “acizliğini” mikro ölçekte tescil eder.

2. Göklerin Dehşeti: Kuyruklu Yıldız

İnsanın korkusu sadece yeryüzüyle sınırlı kalmaz; başını yukarı kaldırdığında **ecram-ı ulviye** (yüce gök cisimleri) arasında süzülen bir kuyruklu yıldızdan da aynı dehşeti duyar.

- “Ya dünyaya çarparsa?” endişesi, insanın sadece kendi bedeni için değil, üzerinde yaşadığı “dünya evi” için de ne kadar derin bir endişe taşıdığını gösterir.
- Milyonlarca kilometre ötedeki bir hareket, insanın kalbinde bir sarsıntıya sebep olur. Bu da insanın mahiyetinin “makro” ölçekteki genişliğidir.

Mahiyetin Genişliği: Her Şeye Dokunan Bir Ruh

Bu tablo bize şunu anlatır: Sen öyle bir fihristesin ki;

- **Mikroptan korkman;** senin hayata ne kadar bağlı ve hassas bir madden olduğunu gösterir.
- **Kuyruklu yıldızdan korkman;** senin ruhunun bütün kâinatla alakadar ve ebediyet arzusuyla yanıp tutuşan devasa bir manan olduğunu gösterir.

Hüküm Şudur: Bir ucu mikropta, diğer ucu yıldızlarda olan bu kadar geniş bir korku dairesini, insan kendi başına teskin edemez. Mikrobu da, kuyruklu yıldız da aynı kudretle idare eden bir **Sahip**'e sığınmadan, bu dehşetli yelpazede huzur bulamaz.

Hem nasıl ki hanesini sever, koca dünyayı da öyle sever.

Bu ifade, insan ruhunun genişliğini ve sevgisindeki “ölçüsüz derinliği” ortaya koyan muazzam bir hakikattir. İnsan, sadece içine sığıdığı dört duvarı değil; hayalinin, nazarının ve duygularının ulaştığı her yeri “kendi evi” gibi benimseyen, **muhabbeti kainat çapında** bir varlıktır.

Sevginin Hudutsuzluđu

İnsan öyle bir fitratta yaratılmıştır ki, sevgisi sadece kendi teniyle veya sahip olduğu mülkle sınırlı kalmaz. Onun “evim” dediği yer, sadece başını soktuğu dam değil; üzerine basıp yürüdüğu yeryüzü ve başını kaldırıp izlediği koca gökyüzüdür.

1. Hanesini Sever: Mahremiyet ve Emniyet

İnsan, kendi evini (hanesini) neden sever? Çünkü orası bir emniyet limanıdır, sevdikleriyle buluştuğu sıcak bir kucaktır. Her köşesinde hatırası, her eşyasında emeği vardır. Bu, insanın maddî ve manevî ihtiyaçlarını karşılayan küçük, özel bir dünyadır.

2. Koca Dünyayı Öyle Sever: Kainat Çapında Aidiyet

Fakat insanın mahiyeti o kadar **câmi (kapsayıcı)** bir fihristedir ki, o küçük hane ona dar gelir. Gözüyle güneşin ışığını, akciğeriyle atmosferin havasını, midesiyle dünyanın rızıklarını tüketen insan; bütün dünyayı “büyük bir ev” olarak görür.

- **Güneşi**, hanesinin lambası gibi sever.
- **Denizleri**, bahçesindeki bir havuz gibi sahiplenir.
- **Yıldızları**, tavanındaki kandiller gibi seyreder.
- **Doğayı ve dağları**, ruhunun teneffüs alanları olarak benimser.

Sevginin Bedeli: Ebediyet Arzusu

Dünyayı bu kadar çok sevmenin, onu bir “hane” gibi benimsemenin bir bedeli vardır: **Ayrılık acısı**. * Nasıl ki insanın evi yıkılsa veya evinden kovulsa büyük bir keder duyar; aynı şekilde dünyanın sarsıntıları, kirlenmesi, yok olma ihtimali ve en nihayetinde ölerек bu dünyadan ayrılacak olması da insanın ruhunu aynı şiddetle yaralar.

- Dünyayı bu kadar geniş bir sevgiyle seven bir kalp, ancak bu dünyanın da ötesinde, bu sevgiyi doyuracak **ebedî bir hane (cennet)** vaadiyle teskin olabilir.

Hüküm Şudur: İnsanın sevgisi mülkünden büyüktür. Küçük bir bedene, kâinatı sevecek kadar devasa bir kalp konulmuştur. Bu kadar geniş bir sevgi, tesadüfün işi olamaz; bu, insanı bütün kâinatla alakadar kılan bir **Sultan-ı Zülcelâl’in** hediyesidir.

Sözün Özü: Haneni seviyorsun çünkü o senin huzur yerin. Dünyayı seviyorsun çünkü o senin rızık sofrandın. Madem her ikisini de seviyorsun; o halde her ikisini de sana veren ve seni bu geniş muhabbetle donatan Zat’ı, her şeyden daha çok sevmelisin.

Hem nasıl ki küçük bahçesini sever, öyle de hadsiz ebedî cenneti dahi müştakane sever.

Küçük Bir Bahçeden Sonsuz Bahara: Müştakane Bir Özlem

İnsanın fitratı, “sonlu” olanla tatmin olmayacak kadar büyük tasarlanmıştır. Onun elindeki küçük bir bahçeye olan tutkusu, aslında ruhundaki o devasa **cennet çekirdeğinin** bir filizlenmesinden ibarettir.

1. Küçük Bahçe: Bir Numune ve Bir Başlangıç

İnsan, kendi diktiği bir ağacı, kokladığı bir gülü veya kapısının önündeki o küçük toprak parçasını neden sever? Çünkü o bahçe, insanın huzur bulduğu, güzelliği müşahede ettiği küçük bir aynadır. Ancak o bahçe fânidir; çiçeği solar, yaprağı dökülür, mevsimi geçer. İşte bu “bitiş”, insandaki o sönmez sevgiyi yaralar.

2. Hadsiz Ebedî Cennet: Ruhun Gerçek Vatanı

İnsanın mahiyeti o kadar geniştir ki; dünya bir bahçe olsa, bütün meyveleri önüne serilse, yine de kalbindeki o derin boşluk dolmaz. Çünkü kalp, “**Bâki**” olanı ister.

- **Müştakane Sevmek:** Bu sevgi sıradan bir beğeni değildir; bu bir “vatan hasretidir.” İnsan, henüz görmediği ama fitratıyla hissettiği o ebedî cenneti; bir garibin evini özlemesi gibi, bir aşığın maşukunu beklemesi gibi **hasretle**
- **Sınırların İflası:** Dünyadaki bahçeler “sınırlı” ve “geçici” iken; cennet “hadsiz” ve “ebedî”dir. İnsanın ruhu, ancak bu iki vasfın (sonsuzluk ve ölümsüzlük) birleştiği yerde nefes alabilir.

Kalbin Doymak Bilmeyen İştahı

Bu cümle bize şunu fısıldar: Senin küçük bir bahçeye olan sevgin, aslında büyük bir hakikatin işaret fişeğidir.

- Eğer sende **cenneti isteyecek bir iştah** olmasaydı, küçücük bir çiçeği bile sevecek uygun olmazdı.
- Bahçeni seviyorsun çünkü güzelliğe aşıksın. Cenneti özlüyorsun çünkü kusursuz ve bitmez bir güzelliğe muhtaçsın.

Madem sende bu kadar büyük, sonsuz ve ebedî bir sevgi var; o halde bu sevgiyi sana veren Zat, o sevginin karşılığını (cenneti) da hazırlamıştır. Vermek istemeseydi, istemek vermezdi. Küçük bir bahçeyi senin mülküne veren kudret, o büyük cenneti de senin ruhuna bir “vaat” olarak nakşetmiştir.

Sözün Özü: Her gün 350 bin veda ile bahçelerin bozulduğu bu dünyada; senin kalbin hâlâ ebediyet diye çarpıyorsa, bu senin asıl yurdunun burası olmadığına en büyük kanıtıdır. Sen, sonsuz bir baharın yolcususun.

Elbette böyle bir insanın Mabud'u, Rabb'i, melcei, halâskârı, maksudu öyle bir zat olabilir ki umum kâinat onun kabza-i tasarrufunda, zerrat ve seyyarat dahi taht-ı emrindedir.

Ruhun Mutlak Limanı

Madem insan bu kadar geniştir; madem korkusu zerrattan seyyarata, sevgisi hanesinden cennete kadar uzanır; o halde bu insanı ne bir devlet, ne bir ordu, ne bir ilaç, ne de fani bir sevgili tatmin edebilir. **Elbette böyle bir insanın;**

1. Mabud ve Rabb'i: Her Şeyi Terbiye Eden Bir Sultan

İnsanın ibadet edeceği (Mabud) ve kendisini terbiye eden (Rabb), öyle bir Zat olmalıdır ki; hem hücrelerini rızıklandırmalı hem de yıldızları yörüngesinde döndürmelidir. Bir mikrop ile bir galaksi arasında bölünmeyen, her ikisini de aynı anda, aynı kolaylıkla idare eden bir İlah... Küçük bir sızıya şifa verirken, kıyametin büyük zelzelesini de kontrolünde tutan bir terbiye Edici.

2. Melce ve Halâskâr: Sarsılmaz Bir Kale

İnsanın sığınacağı (melce) ve onu kurtaracak (halâskâr) olan güç; sadece bugünü değil, yarını da, kabri de, mahşeri de elinde tutmalıdır.

- Dünyanın yüz bin boğucu dalgasından bizi ancak o denizi yaratan çıkarabilir.
- Her gün 350 bin veda ile sarsılan bu dünyada; bizi ölümün pençesinden ancak "Hayy ve Kayyum" olan, hayatın ve ölümün yegâne sahibi kurtarabilir.

3. Maksud: Kalbin Nihai Menzili

İnsanın bütün özlemlerinin (maksud) hedefi ebediyettir. Bu ebediyeti vaat eden ve onu yaratmaya gücü yeten bir Zat'tan başkası, insanın o doymak bilmeyen sevgi iştahını doyuramaz.

Zerrat ve Seyyaratın Teslimiyeti

Bu Zat, öyle bir azamet sahibidir ki; **kabza-i tasarrufunda** (avucunun içinde) kâinat küçük bir tesbih tanesi gibidir.

Zerrat (Atomlar): En küçük parçacıklar O'nun emriyle hareket eder, O'nun izniyle birleşir.

Seyyarat (Gezegenler): Devasa gök cisimleri O'nun birer memuru gibi gökyüzünde süzülür.

İhtiyacı sonsuz olanın, yardımcısı da sonsuz olmalıdır. Arzusu ebedî olanın, sığınağı da ebedî

olmalıdır. Madem biz zerrelere korkup cenneti istiyoruz; o halde bizim Rabbimiz, zerrelere de cenneti de yaratan Zat-ı Zülcelâl'dir.

Sözün Özü: Başka kapı aramak, sadece yorgunluktur. Başka yardımcı beklemek, hayaldir. İnsanın bütün dertlerinin dermanı, bütün korkularının kalkanı ve bütün sevgilerinin karşılığı; ancak her şeyi avucunda tutan Allah'tır.

Elbette öyle bir insan daima Yunusvari (as) **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ** demeye muhtaçtır.

İnsan, kainatın bir küçük fihristesi olduğu için, onun dertleri de dermanı da kainat çapındadır. Her gün **350 bin** veda ile sarsılan, dünya deniziyle boğulan ve nefis balığıyla yutulan insan; kendi cüce kuvvetiyle bu fırtınadan çıkamaz. İşte bu yüzden, o büyük kurtuluşun şifresi olan bu nida, bizim ruhumuzun **daimi** nefesidir.

1. Neden “Daima”?

Çünkü insanın ihtiyacı bir anlık değildir.

- Her nefes alışta **hayata**, her adım atışta **istikbale**, her duyguyla **cennete** muhtaçtır.
- Fırtına sadece okyanusta kopmaz; her gün kalbimizde, zihnimizde ve hayallerimizde binlerce fırtına kopar.
- Bu yüzden bu dua, sadece darda kalınca okunacak bir “acil durum butonu” değil; ruhun her an hayatta kalmasını sağlayan bir **manevi oksijendir**.

2. “Yunusvari” Bir Duruş

Hazret-i Yunus (a.s.) o karanlıkta nasıl ki bütün sebeplerden yüz çevirip sadece Müsebbibü'l-Esbab'a yöneldiyse; biz de modern zamanın kalabalık ve gürültülü dalgaları arasında her şeyi bir kenara bırakıp **Yunusvari** bir sadelik ve samimiyetle O'na dönmeye muhtaçtır.

Sebeplerin tükendiği o noktada, “Lâ ilâhe illâ ente” (Senden başka sığınak yok) demek, tek çıkış yoludur.

3. Mutlak Muhtaçlık ve Mutlak Halâs

İnsan **muhtaçtır**; çünkü zayıftır. İnsan **muhtaçtır**; çünkü ebedi bir beka istemektedir. Bu dua;

- **Tevhid ile** korkularımızı emniyete,

- **Tesbih ile** isyanlarımızı rızaya,
- **İstiğfar ile** zulmetimizi nura çevirir.

Ruhun Sönmez Sığınağı

Bu Lem'anın özeti şudur: Biz hepimiz birer Yunus'uz. Dünyamız deniz, istikbalimiz gece, nefsimiz bizi yutan balıktır. Bizi bu üç katlı karanlıktan çıkarıp selamet sahiline ulaştıracak olan ise, lisanımızdan ziyade kalbimizin derinliklerinden yükselen o Yunusvari feryattır.

Hüküm Şudur: Bu dua, insanın en büyük silahı, en sarsılmaz kalesi ve en sadık dostudur. O'nu bulan, okyanusun dibinde de olsa selamettedir. O'nu kaybeden, saraylarda da olsa boğulmaktadır.

Sözün Özü: Madem her an muhtacız, o halde her an Yunusça bir yakarıyla kapısındaız: **“Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlimîn.”**

Üstad'ın bu zikri kendi virdine (düzenli duasına) dahil etmesi, anlatılan o derin manaların hayata nasıl dokunması gerektiğinin yaşayan bir örneğidir. Özellikle **akşam (mağrib)** ile **yatsı (işâ)** arasında okunmasının tavsiye edilmesi, sembolik ve manevi bir uyanışın işaretidir:

Zamanın Ruhuna Uygunluk: Akşam vakti, günün bittiği ve gecenin (istikbalin sembolü) başladığı andır. Gündüzün meşgalesi olan dünya denizinden çekilip, gecenin karanlığına (istikbal ve kabir hatırlatıcısına) girerken bu dua; ruhu o karanlıkta boğulmaktan kurtarır.

Geceyi Aydınlatmak: İstikbalin geceye benzetildiği o meşhur temsil hatırlandığında; yatsıya doğru giden o vakitte bu zikri okumak, istikbalimizi “Kur'an'ın mehtabıyla” aydınlatmanın en fiili yoludur.

Üstadımızın Mirası: Bu ifade bize şunu söyler: “Ben bu yolu buldum, bu gemiye bindim ve bu nurlu duayla selamet sahiline yürüyorum; siz de bu nurlu halkaya dahil olun.” Madem hakikat-i hal böyledir ve madem Üstadımız dahi bunu vird edinmiştir; o halde bize düşen, bu nurani sofradan nasibimizi almaktır.